

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНТИСИПАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УПРАВЛІННЯ В АНТИКРИЗОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Уманський національний університет садівництва

Анотація: У статті висвітлено та досліджено особливості використання антисипативного потенціалу на аграрних підприємствах України. Проаналізовано основні визначення поняття "антисипативний потенціал", наведено головні складові антисипативного потенціалу для подолання різного виду криз.

Ключові слова: антисипативний потенціал; антикризове управління; аграрний сектор; криза; потенціал.

PECULIARITIES OF USING ANTISPATIVE POTENTIAL OF MANAGEMENT IN ANTI-CRISIS MANAGEMENT AT AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract: The article highlights and investigates the peculiarities of the use of anticipatory potential in agricultural enterprises of Ukraine. The main definitions of the concept of "antisipative potential" are analyzed, the main components of antisipative potential for overcoming different types of crises are given.

Keywords: antisipative potential; crisis management; agricultural sector; crisis; potential.

Аграрний сектор є важливою складовою економічного добробуту України. Проте, його стан характеризується істотними системними проблемами, що проявляються в розбалансованості зв'язків та порушенні організаційно-економічних відносин. На діяльність аграрних підприємств прямим чи опосередкованим чином впливають зовнішні та внутрішні чинники, які стають причиною виникнення криз.

Залежно від виду кризи на підприємстві змінюються акценти антикризового управління в частині використання ним антисипативного потенціалу для подолання кризових явищ. Ефективність такого управління напряму залежить від процесів формування необхідної структури та змістовного наповнення складових антисипативного потенціалу, а також від можливості трансформації цих складових відповідно до поточних вимог антикризового управління.

Потенціал підприємства – це не тільки наявні для використання ресурси та можливості підприємства, це й здатність підприємства ефективно їх використовувати. Неповне та невміле застосування ресурсів підприємства може привести його до нульових прибутків та до банкрутства. Тому вірне використання та оцінка складу потенціалу підприємства є досить важливим для подальшого його ефективного функціонування.

Аналіз останніх наукових досліджень показав, що впродовж десятиліть поняття потенціал досить різноманітно трактувалось багатьма вченими, такими як Должанський І.З., Грещак М.Г., Гришко В.А., Ішук С., Краснокутська Н.С., Лاپин Е.В., Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. та багатьма іншими.

Щодо досліджень проблем антикризового управління аграрними підприємствами в подоланні кризових явищ, питаннями формування та використання можливостей антисипативного потенціалу в цьому управлінні займалися такі вітчизняні науковці: О. Дмитренко, А. Градов, С. Беляєв, Г. Іванов, Л. Масловська, А. Ковальов та інші.

Антикризове управління аграрних підприємств буде ефективне тоді, коли, крім технологій та інструментів цього управління, буде також застосовуватися сформований антисипативний потенціал, що є ресурсним підґрунтям для прийняття управлінських рішень в умовах кризи.

Для чіткого розуміння поняття "антисипативний потенціал" було досліджено трактування цього поняття різними авторами (табл.1).

Таблиця 1

Трактування поняття "антисипативний потенціал"

Автор	Сутність визначення
-------	---------------------

Н. Зарубеєва	Здатність протистояти кризам шляхом використання наявних можливостей [1, с.96].
Г. Ортіна	Здатність і можливість подолати економічну кризу через застосування державних і недержавних форм і механізмів регулювання процесів обігу промислової продукції, капіталів та факторів виробництва [2, с. 82].
І. Шварц	Здатність виробничої економічної системи протистояти реальним і потенційним кризовим явищам у функціонуванні, зберігаючи при цьому тенденцію до сталого розвитку [3, с. 20].
Т. Булович	Сукупність відпрацьованої, досконалої технології, сучасного обладнання, висококваліфікованих працівників, досконалої системи взаємозв'язків із постачальниками та споживачами [4, с. 65].
С. Адонін	Наявність у підприємства ресурсів та можливості їх відновлення [5, с. 20].

**побудовано автором за матеріалами [1-5]*

Підсумовуючи вище наведені трактування поняття "антисипативний потенціал" можна зробити висновок, що їх об'єднують спільні ознаки: наявність потенційних можливостей та здатність підприємства протистояти кризовим явищам. Підтримуючи думку науковців, вважаємо, що дані ознаки повинні бути ключовими у визначенні антисипативного потенціалу.

Продовжуючи дослідження антисипативного потенціалу буде доцільно проаналізувати його умовний поділ на об'єктні та суб'єктні складові (рис.1).

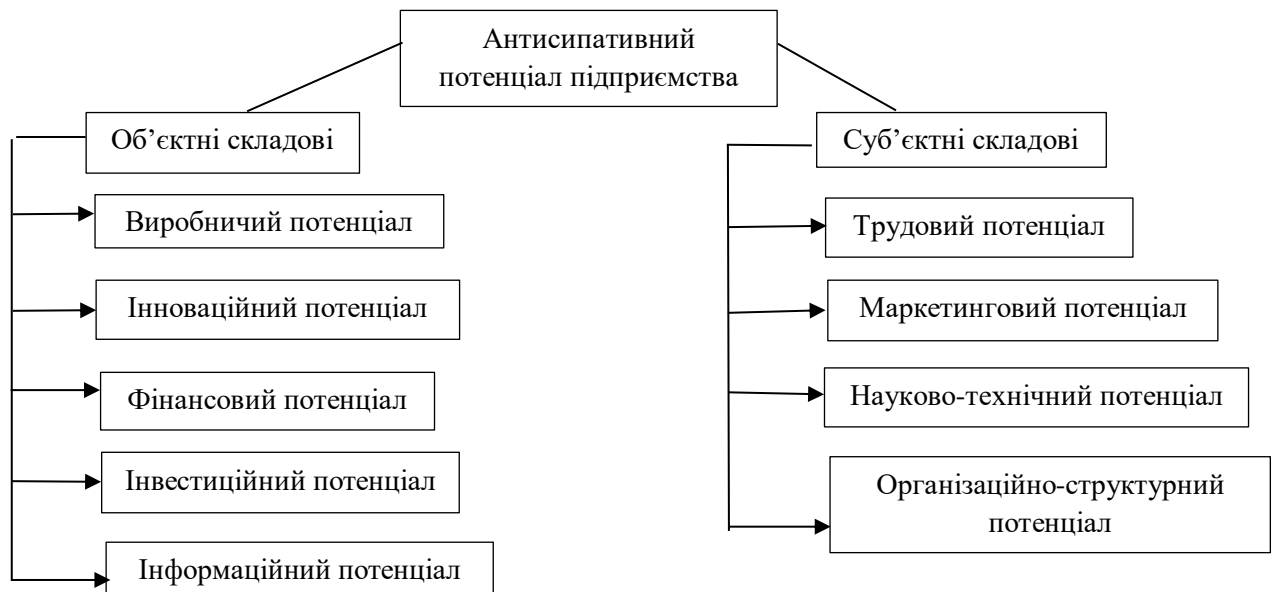

Рис. 1. Складові антисипативного потенціалу аграрного підприємства

**побудовано автором за матеріалами [6, с.144]*

Отже, з рисунку 1 видно, що антисипативний потенціал включає в себе багато інших складників, які певним чином впливають на потенціал аграрного підприємства в цілому.

Також варто зазначити те, що аграрні підприємства для подолання різних видів криз можуть використовувати складові антисипативного потенціалу в антикризовому управлінні, які наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Складові антисипативного потенціалу в антикризовому управлінні для подолання різних видів криз на підприємстві

Вид кризи	Складові антисипативного потенціалу										
	фінансова	інноваційна	трудова	організаційно-управлінська	інвестиційна	інформаційна	маркетингова	виробнича	науково-технічна	логістична	ресурсна
Економічна	+	+/-	+	+	+/-	+	+	+	+/-	+	+
Фінансова	+	+/-	+	+	-	+	+	+	+/-	+	+
Соціальна	+	-	+	+	-	+	-	+/-	-	-	+/-
Інформаційна	+	+/-	+/-	+/-	+	+	-	+/-	+	-	+/-
Організаційно-управлінська	+	+/-	+	+	-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-
Виробничо-технічна	+	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+/-	+
Збуту	+	+/-	+	+	-	+	+	+	+/-	+	+
Постачання	+	+/-	+	+	+/-	+	+	+	+/-	+	+

* побудовано автором за матеріалами [7, с.103]

+ – використовується повністю; +/- частково використовується, або ж використовується за певних умов; – майже не використовується, або ж не використовується взагалі

Таким чином, було визначено основні особливості використання антисипативного потенціалу залежно від виду кризи, що виникла на підприємстві. Сформовано наповнення антисипативного потенціалу відповідно до сфери виникнення кризи. Результатом дослідження є узагальнення використання складових антисипативного потенціалу в антикризовому управлінні для подолання різних видів криз за сферою виникнення на підприємстві та впливу на антикризове управління видів криз за іншими класифікаційними ознаками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зарубеєва Н. Оцінка антикризового потенціалу коксохімічного підприємства на основі аналізу його стану з використанням нечіткої логіки. Економічний аналіз. 2010. №5. С. 95-99.
2. Ортіна Г.В. Антикризовий потенціал реального сектора економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2013. №18. С.81-84
3. Шварц І.В. Механізм забезпечення ефективності антикризового управління підприємством: автореферат канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2008, 20 с.
4. Булович Т.В. Санаційний потенціал як передумова виживання підприємства. Сталий розвиток України. 2010. №2. С.64-68.
5. Адонін С. Теоретичні підходи до побудови системи антикризового управління підприємством. Економічний аналіз. 2011. Вип. 8. Ч.2. С. 19-22.
6. Бабій І.В. Оцінка конкурентного потенціалу в механізмі антикризового управління машинобудівними підприємствами. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/479/1/5_2_6.pdf (дата звернення 16.02.2022)
7. Шатайло, О. А. (2019). Особливості використання антикризового потенціалу в антикризовому управлінні на підприємстві. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування, (2(88), 98–105.

Сушецька Крістіна Вікторівна, аспірантка, 1 курс, факультету менеджменту, Уманський національний університет садівництва, Умань, e-mail: suheckaakristina@gmail.com

Sukhetska Kristina V. – postgraduate, 1 course, Faculty of Management, Uman National University of Horticulture, Uman, e-mail: suheckaakristina@gmail.com